

မောင်စိုးဝင်း

ဘာသာမန်

အမှာစာ

GENERAL LINGUISTICS

An Introductory Survey

RH Robins

ဘာသာစကားကို လေ့လာတယ်ဆိုတာ

မောင်သာနိုး၏ အမှာ

ဘာသာစကားကို လေ့လာတယ်ဆိုတာ ပညာရှိအမည် ခံသူတိုင်းက

မိမိလုပ်နေတယ်လို့ ထင်တာချည်းပဲ။ မြန်မာပညာရှိဟာ မြန်မာဘာသာစကားကို
လေ့လာနေပါတယ်ပေါ့။ ဒါပေမယ့် သူလုပ်နေတာကို ကြည့်ရင်၊ ဒါမှမဟုတ်
သူပြောနေတာကို နားထောင်ရင်၊ သူရေး တာကို ဖတ်ရင်၊ သူလုပ်နေတာ ဘာသာစကားကို
လေ့လာမဟုတ်ဘဲ စာကိုလုပ်နေတာသာ ဖြစ်တယ်လို့ တွေ့ရလိမ့်မယ်။ သူပြောတာ
သူရေး တာထဲမှာ စာနဲ့စကားဆိုတာ မကွဲပြားပါဘူး။ စာလုံးနဲ့ စကားလုံးဆိုတာ
မကွဲပြားပါဘူး။ စကားသံနဲ့ အက္ခရာဆိုတာကို ခြားနားမသိပါဘူး။ ‘ငါသိတယ်’ ဆိုရာမှာ
စကားတစ်လုံး တည်းလား၊ နှစ် လုံးလား၊ သုံးလုံးလား သူကွဲကွဲပြားပြားနားမလည်ပါဘူး။

အဆိုးဆုံးတစ်ခု ကတော့ ဘာသာစကားလေ့လာရာမှာ

ခေတ်ကိုအာရုံစူးစိုက်ရမယ်ဆိုတာကို မသိတာပါပဲ။ ဒီတော့ကာ
ခေတ်ကိုပိုင်းခြားမပြောတော့ဘဲနဲ့ မြန်မာစကားမှာ မေးခွန်းဆိုရင် ‘နည်း၊ လော၊ လဲ၊ လား’
တို့ကို သုံးရတယ်လို့ပြောတာမျိုး ဖြစ်ကုန်ရော။ ‘နည်း’ နဲ့ ‘လော’က ရှေးတစ်ခေတ်က
သုံးခဲ့တာ။ ‘လဲ’ နဲ့ ‘လား’က အခုခေတ်မှာ သုံးတာရယ်လို့ ခွဲခြားမပြောတတ်တော့ဘူး။
နောက်တစ်ခါ ဒီနေ့ဘယ်လိုသုံးရတယ်ဆိုတာကို ပြောနေရာမှာ ဒီစကားလုံးဟာ
ဘယ်ခေတ်ကဖြင့် ဘယ်လိုသုံးတာပဲ လို့ ရေး ပြန်ရော။ Synchronic နဲ့ diachronic တို့ကို
ရောထွေးပစ်တဲ့သဘော။

တချို့ပညာရှင်များ ကျေတုလည်း ဘာသာစကားဆိုတာ

ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်ရှိတာချည်း၊ ပရမ်း ပတာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို နားမလည်တဲ့အတွက် မြန်မာမှာ သဒ္ဒါမရှိဘူးရယ်လို့ ပြောတာဆိုတာတွေ ဖြစ်ကုန်ပြန်တယ်။ ဘာသာစကားရဲ့

ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်ကို သဒ္ဒါလိုခေါ်တယ်ဆိုတာကို မသိတဲ့အတွက် အဲသလိုပြောမိတာပါပဲ။

မြန်မာစကားမှာ စကားလုံးတွေ ကို ဖွဲ့စည်းရာမှာ စည်းစနစ်ရှိတယ်။ ‘လူတွေ ကို’လို့

ပြောရတယ်။ ‘လူတွေ ကို’ လို့ မပြောနိုင်ဘူး။ ‘မပြောနိုင်ဘူး’ လို့သာရှိတယ်။

‘ပြောမနိုင်ဘူး’လို့ အသုံးမရှိဘူး။ ဒါတွေ ဟာ မြန်မာသဒ္ဒါ ဖြစ်တယ်။

တချို့ပညာရှိကြီးတွေ ကျေတုလည်း ဘာသာစကား သဘောသဘာဝအမျိုးမျိုး

ရှိတာကို သဘောမပေါက်ကြတဲ့အတွက် မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းပြုစုတယ်ဆိုရင်

ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းကြီးရှေ့မှာ ချ အင်္ဂလိပ် သဒ္ဒါစာအုပ်ကြီးရှေ့ချ ဖြစ်ကုန်ပါလေရော။

မြန်မာသဒ္ဒါဟာ ပါဠိနဲ့လည်းမတူ၊ အင်္ဂလိပ်နဲ့လည်း တခြားစီ ဆိုတာကို သူမသိဘူး။

ဒီလို ဖြစ်ရတာ တွေ ဟာ ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာနည်းကို

မသိတဲ့အတွက် ဖြစ် ပေါ်လာတဲ့ဆိုးကျိုးတွေ ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်း၊

ဘာသာဗေဒမသိတဲ့အတွက် ဖြစ်ရတဲ့ဆိုးပြစ်တွေ ဖြစ် ပါတယ်။ တစ်နည်း၊

ဘာသာဗေဒမသိတဲ့အတွက် ဖြစ်ရတဲ့ ဆိုးပြစ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာသာဗေဒဆိုတာ

ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာတာကို ခေါ်ဝေါ်တာ ဖြစ်တယ်။

တစ်ခါဘာသာဗေဒကို လေ့လာချင်ပါတယ်ဆိုပါတော့လည်း ဖတ်စရာစာအုပ်က

မြန်မာလိုမရှိ ပြန်ဘူး။ အင်္ဂလိပ်လို စာအုပ်တွေ ပဲရှိနေတယ်။ ဒီတော့

အင်္ဂလိပ်လိုမတတ်ကျွမ်း၊ မြန်မာစကားသပ်သပ် သာ တတ်ကျွမ်းသူတွေ အဖို့

အကြီးအကျယ်ဒုက္ခရောက်ကြရတော့တယ်။ အထူးသဖြင့် တက္ကသိုလ်များ မှာ

မြန်မာစာသင်ရင် ဘာသာဗေဒလည်း လေ့လာရတာ ကိုး။ မြန်မာစာကျောင်းသားက

အင်္ဂလိပ်စာ မကျွမ်း၊ ပြဋ္ဌာန်းထားတာက အင်္ဂလိပ်လို စာအုပ်တွေ ။ လှလှကြီးကို ဒုက္ခတွေ

ရတော့တာပဲ။

ကိုယ်တွေ လေးတစ်ခုကို ပြောရရင် ကျွန်တော် မဟာဝိဇ္ဇာတန်းတက်စဉ်က

ဘာသာဗေဒကို ဒေါ်ခင်ခင်အေးက ပို့ချပါတယ်။ သဒ္ဒဗေဒကို ဦးရွှေသွင်က သင်ကြားပါတယ်။
ဆရာ၊ ဆရာမ တို့က ထုံးစံအတိုင်း အတန်းထဲမှာ လက်ချပေးပြီး
ဘယ်စာအုပ်အခန်းဘယ်လောက်က ဘယ်လောက်ဖတ် ခဲ့ကြလို့ ညွှန်းလိုက်တာပါပဲ။ အဲသလို
ညွှန်းရင် အင်္ဂလိပ်စာအတန်အသင့် ဖတ်တတ်သူ ကတော့ မထောင့်တာပေမယ့် ကျန်သူအများ
စု ကတော့ စာအုပ်ကြီးတွေ ကိုင်ပြီး ရှေ့ဆက်မဖတ်နိုင်၊ ဝိုင်နေကြ တော့တာပဲ။ ရင်းနှီးသူတချို့
ကိုတော့ ကျွန်တော် ကပဲ ဆရာလုပ်ပြီး ဘာသာပြန်ပြ၊ ရှင်းပြခဲ့ရပါတယ်။

အဲဒီ ကတည်းက မြန်မာလို ဘာသာဗေဒစာအုပ်တစ်အုပ် လိုအပ်နေပြီဆိုတာကို
ခံစားခဲ့မိ တယ်။ ကိုယ်တိုင်ဘာသာပြန်မလာလို့လည်း စိတ်ကူးပေါက်မိတယ်။
တစ်အုပ်လောက်ဘာသာပြန်စမ်း ပါလို့ တိုက်တွန်းသူကလည်း တိုက်တွန်းခဲ့ပါရဲ့ ။
ထုတ်ဝေပေးမယ့်သူလည်း ရှိခဲ့ပါရဲ့ ။ ဒါပေမယ့် အခြား စာတွေ ရေး နေရ၊
ဘာသာပြန်နေရတာ ရယ် (ကျွန်တော် က အင်္ဂလိပ်ကဗျာတွေ ကို ဇောက်ချဘာသာ
ပြန်နေစဉ်က ဖြစ်ပါတယ်။)ဘာသာဗေဒလို စာအုပ်မျိုးက ဈေးကွက်မှာ လေးနေမှာ
စိုးလို့ရယ်စတဲ့ အကြောင်းတွေ ကြောင့် မအောင်မြင်ခဲ့ဘူး။ တစ်နေ့နဲ့ ထလုပ်မယ်ဆိုတဲ့
ရည်ရွယ်ချက် ကတော့ ရင်ထဲ မှာ အမြဲရှင်သန်လျက်ပါ။

ဒီလိုအခြေအနေမျိုးမှာ မောင်စူးစမ်းက ရော်ဘင်ဇ်ရဲ့ စာအုပ်ကို
ဘာသာပြန်လိုက်ပြီဆိုတာကို သိရတော့ အထူးပဲဝမ်းသာရပါတယ်။ ရော်ဘင်ဇ်ဟာ ကျွန်တော်
တို့ ကျောင်းသားဘဝက ဖတ်ရတဲ့ စာအုပ်ပါပဲ။ ရော်ဘင်ဇ်၊ ဂလီဆန်၊ ဟော့ကက်၊
ချမ်းစကီး....စသဖြင့် ကျောင်းသားဘဝက ရင်းနှီးခဲ့ရတဲ့ နာမည် တွေ ။ (တစ်ယောက် ကတော့
ဘာသာဗေဒပညာရှင်ဘဝကနေ နိုင်ငံရေး သမားယောင်ယောင် ဖြစ်သွားပြီး၊ ချမ်းစကီး။
သူ့ရဲ့ နိုင်ငံရေး အယူအဆဆိုင်ရာ စာအုပ်တွေ ဖတ်ရပြန်ပေါ့။)

တချို့က ဟာ-မောင်စူးစမ်းဆိုတာ စီးပွားရေး ပညာရှင်ပဲ၊ ဘာသာဗေဒနဲ့
သူနဲ့ဘာဆိုင်လို့လဲလို့ မှတ်ချက်ချချင်ကောင်း ချချင်ကြပေလိမ့်မယ်။ ဟုတ်ကဲ့၊
ဘာသာဗေဒပညာရှင်စစ်စစ်က ဘာသာဗေဒ စာအုပ်ကို ဘာသာပြန်တယ်ဆိုရင်တော့
အကောင်းဆုံးပေါ့လေ။ ဒါပေမယ့်ဘာသာပြန်တယ်ဆိုတာ ကတော့ ပို့ချတာ၊

ကိုယ်တိုင်ကျွမ်းပြတာ မဟုတ်ချေဘူး။ ပို့ချရင်၊ ကိုယ်တိုင်ကျွမ်းပြရင်သာ ပညာရှင် ဖြစ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဘာသာပြန်တယ်ဆိုတာ ကတော့ ဘာသာရပ်ကို ပို့ချသူမဟုတ်ဘဲ ပင်ရင်းစကား (Source language၊ ဒီမှာ အင်္ဂလိပ်စကား)ကို ကျွမ်းရင်လုပ်နိုင်တာချည်းပါပဲ။ နိုင်ငံရေး သမားမဟုတ် လည်း နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးပြောနေတာကို ဘာသာပြန်ပေးနိုင်ပါတယ်။ နက္ခတ္တဗေဒ ပါမောက္ခ မဟုတ်လည်း အဲဒီ ပါမောက္ခပြု စုတဲ့စာတမ်းက ဘာသာပြန်ကျွမ်းသူက ပြန်ဆိုနိုင်ပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာ ပညာရပ်ဝေါဟာရတွေ (relevant technical terms) ပဲ သူ့ကိုပေးထားဖို့လိုတယ်။

မဟာစည်ဆရာတော် က သူနိုင်ငံခြားမှာ ဟောမယ့် တရားတွေ ကို ကျွန်တော် ကို ဘာသာပြန် ခိုင်းတော် မူစဉ်က တကာကြီးတချို့က ‘ဟာ မောင်သာနိုးက တရားမှ မထိုင်ဖူးတာပဲ၊ ဖြစ်မယ်မထင်ပါ ဘူးဘုရား’ လို့ လျှောက်ကြတော့ ဆရာတော် က ‘အင်း၊ တရားမထိုင်ဖူးပေမယ့် ပါဠိနဲ့အင်္ဂလိပ်ကို သူ ကျွမ်းတယ်၊ ရပါတယ်’ လို့ ပြန်မိန့်တော် မူဖူးတာကို သွားသတိရမိတယ်။

မောင်စူးစမ်းဆိုတာ တက္ကသိုလ်တုန်းက ဘောဂဗေဒပညာကို သင်ယူခဲ့ပြီးနိုင်ငံရေး သမား ဖြစ် သွားတော့လည်း သူယုံကြည်ရာနိုင်ငံရေး ရှုထောင့်ကနေ စီးပွားရေး စစ်တမ်းတွေ ပြုစုခဲ့တဲ့သူ။ အခု လည်းစီးပွားရေး ပဲ အဓိကလေ့လာနေသူ။ သူ အခြားဘာသာရပ်တွေ ဘယ်လိုပဲလေ့လာ၊ လေ့လာ၊ ရေး ရေး ၊ သူဟာစီးပွားရေး ပညာရှင်ပါပဲ။ ဒါပေမယ့် သူဟာအင်္ဂလိပ်စာကို ကျွမ်းတယ်။ ဘာသာပြန် ဆရာ အမည် ခံသူတော် တော် များများ ထက် အင်္ဂလိပ်စာကို ပိုင်နိုင်တဲ့အပြင် လူပြိန်းနားလည်အောင် လည်း ပြန်လည်ပြောပြတတ်တဲ့ အရည်အချင်း(ဘာသာပြန်ဆရာကောင်း တစ်ယောက် ရဲ့ ပင်မအရည် အချင်း)သူမှာ ရှိတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ရော်ဘင်ဇ်ရဲ့ စာအုပ်ကို ဘာသာပြန်ရာမှာ ဆိုလိုချက် အတိမ်းအ စောင်းမရှိစေရ၊ တိတိကျကျဘာသာပြန်ပေးနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော် ယုံကြည်တယ်။ သူ့စာမူကို ဖတ် ကြည့်တော့လည်း ဒီအတိုင်းပဲတွေ့ ရပါတယ်။

တစ်ခုပဲရှိရဲ့ ။ ဘာသာစကားအကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြတဲ့ စာအုပ်ကိုဘာသာပြန်ရာမှာ ခေတ်သုံးစကားကိုသုံးပြီး ရေး တာမ ဖြစ်လာဘဲ ရေးသုံးစကားနဲ့

ရေးထားတာတွေ နေရတယ်။ ‘အထွေထွေ ဘာသာဗေဒဆိုတာ
ဘာသာစကားနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သိပ္ပံပညာ ဖြစ်တယ်လို့ ယေဘုယျအနက်ဖွင့် ဆိုနိုင်တယ်’ လို့
ဆရာယုဒသန်လေနဲ့ ရေးထားတော့ ၂၁ ရာစုက မြန်မာစာဖတ်သူအဖို့ အတန်ငယ်
ကသိကအောက် ဖြစ်သွားရတာ ပ။

ဒီရေးဆန်ဆန်စာဟန်ကလွဲရင် မောင်စူးစမ်းစာအုပ်ဟာ
ဘာသာပြန်စာအုပ်ကောင်းတစ်အုပ် ဖြစ်ကြောင်း မှတ်ချက်ချရလိမ့်မယ်။

မောင်သာနိုး

၆ ဇန်နဝါရီ ၁၉၉၆